

Wstęp

Dostrzega się, iż w obecnej rzeczywistości rynkowej coraz trudniejsze staje się utrzymywanie przez podmioty gospodarcze swojej pozycji konkurencyjnej bez wykorzystania narzędzia, jakim jest analiza finansowa. W efekcie przeprowadzonej analizy wyciągane są wnioski niezbędne do podejmowania obecnych, jak i przyszłych działań, a także do oceny, czy podjęte w przeszłości zamierzenia i plany zostały wykonane. Przedsiębiorstwo oprócz tego weryfikuje położenie finansowe swoich konkurentów, aby w ten sposób poznać ich słabe i mocne strony, jak również ustrzec się przed ewentualnymi błędami. Żadna analiza finansowa nie może być przeprowadzana w oderwaniu od jej otoczenia, to czynniki w nim występujące mają bezpośredni wpływ na wyniki osiągnięte przez jednostkę.

Istotnym aspektem analizy finansowej, na który należy zwrócić uwagę, jest ponadto fakt wykorzystania jej przez głównych odbiorców informacji, np. banki, ubezpieczycieli, leasingodawców, najbliższych konkurentów, kontrahentów, czy też akcjonariuszy itd. Dzięki wykorzystaniu danych sprawozdawczych publikowanych przez podmioty gospodarcze analiza finansowa staje się ważnym narzędziem oceny ich sytuacji finansowej.

Głównym motywem uzasadniającym podjęcie przez autorki tematu pracy *Analiza finansowa w praktyce* jest chęć rozszerzenia wiedzy z zakresu analizy finansowej odnoszącej się do mikro- i małych jednostek, a także wskazania na bardzo różne aspekty jej stosowania, z wykorzystaniem informacji zawartych w uproszczonej sprawozdawczości oraz w raportach rozbudowanych o standardy międzynarodowej sprawozdawczości finansowej. Nie pominięto także sprawozdania zintegrowanego, połączonego z informacjami niefinansowymi, wzbogaconego o dane społecznej odpowiedzialności podmiotu. Istotnym także było przyjrzenie się zasięgowi jej wpływania na funkcjonowanie oraz możliwości ukierunkowania podejmowanych decyzji, przesądzających o kształtowaniu się przyszłej sytuacji finansowej przedsiębiorstwa.

Celem niniejszego opracowania jest pokazanie analizy finansowej jako narzędzia wykorzystywanego do oceny sytuacji finansowej podmiotów gospodarczych

o różnej wielkości, działających w różnym powiązaniu z rynkiem finansowym czy będących spółkami publicznymi. W zależności od posiadanych informacji można stworzyć zestaw odpowiednio dobranych wskaźników pomocnych w jej przeprowadzeniu. Aktualne rozwiązania prawne w zakresie sprawozdawczości finansowej w pewnym zakresie ograniczają jej stosowanie, jednakże porządkują i wprowadzają pewne obowiązki prezentacji danych finansowych, także dla mikroprzedsiębiorstw.

Podjęto próbę pokazania, jak istniejący system informacyjny oraz obowiązujące regulacje prawne dotyczące ewidencji księgowo-podatkowej i sprawozdawczości finansowej pozwalają przeprowadzić prawidłową analizę finansową. Dane liczbowe ujęte w sprawozdaniach podstawowych, zebrane informacje o przedsiębiorstwie oraz umiejętnie dokonana interpretacja pozwala w pełni zobrazować jego sytuację finansową. To, co może być interesujące w naszych rozważaniach, to zaproponowanie zestawień analitycznych sprawozdań finansowych niezbędnych do jej przeprowadzenia. Praca posiada charakter teoretyczno-empiryczny, jest złożona z siedmiu rozdziałów.

Pierwszy rozdział zawiera opis różnych rodzajów sprawozdań wyodrębnionych z punktu widzenia różnych kryteriów podziału. Zaprezentowano ich głównych użytkowników, wskazując przy tym na rolę i znaczenie informacji w nich zawartych. Szczegółowo zostały scharakteryzowane obowiązkowe elementy sprawozdania finansowego zgodne z ustawą z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości: bilans, rachunek zysków i strat, informacja dodatkowa. Ta część zawiera także opis dodatkowych elementów sprawozdań finansowych, jakimi są rachunek przepływów pieniężnych oraz zestawienie zmian w kapitale własnym.

Drugi rozdział wyjaśnia pojęcie i rolę analizy finansowej – dostarcza informacji na temat istoty, przedmiotu i zakresu analizy finansowej przedsiębiorstwa. Charakteryzuje również rodzaje oraz cele jej stosowania. Stosowane podziały analiz wskazują na różne kryteria ich wyodrębniania. Wyliczone wskaźniki poprzez syntetyczne ujęcie pozwalają w szybki sposób przeprowadzać pomiar i porównywać zróżnicowane aspekty funkcjonowania podmiotu na rynku kapitałowym. Dlatego też wskazuje się, że analiza finansowa jest niezmiernie przydatna w podejmowaniu decyzji bieżących, jak i strategicznych.

Zwrócono uwagę, iż szczególnie użytecznym narzędziem okazuje się analiza finansowa, która ogrywa istotną rolę dla przedsiębiorców. Umożliwia ona rozpoznanie, ocenę zdarzeń i procesów występujących w firmach, ich zmian w czasie, a także porównanie na tle najbliższej konkurencji bądź wielkości sektorowych. Ze względu na fakt, że otoczenie, w którym działają przedsiębiorstwa, rozwija się szybko, zaostrza się konkurencja, co powoduje szybkie dostosowania się firm.

Chcąc być lepszym od rywali, muszą ich poznać i systematycznie modernizować przyjęte strategie zarządzania. Umożliwia to analiza finansowa, która dostarcza przedsiębiorcom wiele danych na temat obecnej i przeszłej sytuacji majątkowo-finansowej w firmie.

W rozdziale pokazano czynniki zewnętrzne oraz wewnętrzne wpływające na kondycję finansową firmy. Dodatkowo scharakteryzowano odbiorców informacji oceny sytuacji finansowej, aby w dalszej części przejść do bezpośredniego omówienia istoty, przedmiotu i zakresu analizy finansowej. W ramach analizy scharakteryzowano jej główne rodzaje oraz źródła informacji wykorzystywane do jej przeprowadzenia. Zmieniające się otoczenie rynkowe, silna konkurencja na rynku sprawiają, że przedsiębiorstwa są zmuszone do podejmowania natychmiastowych i trafnych decyzji. Pomocnym narzędziem jest analiza finansowa wykorzystywana przez przedsiębiorstwo z jednoczesnym porównywaniem własnych wyników ze średnimi z sektora. Dodatkowo sam podmiot powinien wykorzystywać analizę finansową do oceny siły konkurencji na rynku.

Najczęściej głównymi obszarami analizy finansowej jest wstępna ocena sprawozdań finansowych oraz analiza wskaźnikowa. Pierwsza z nich określa sytuację majątkowo-kapitałową jednostki, zaś druga wskazuje na mocne i słabe strony w poszczególnych obszarach działalności. Pogłębiona ocena dotyczy sytuacji majątkowej, źródeł finansowania, wypłacalności i płynności finansowej, efektywności działalności oraz pozycji przedsiębiorstwa na rynku kapitałowym. Dane liczbowe ujęte w sprawozdaniach bazowych oraz umiejętnie dokonana interpretacja uzyskanych wielkości analitycznych pozwalają w pełni zobrazować sytuację finansową przedsiębiorstwa.

W dalszej części opracowania zostały także szczegółowo przedstawione metody sporządzania analizy finansowej.

Trzeci rozdział opracowania charakteryzuje analizę wskaźnikową, będącą rozszerzeniem wstępnej analizy sprawozdań finansowych. To dzięki tej metodzie można szybko i efektywnie uzyskać informacje o operacjach gospodarczych zachodzących w przedsiębiorstwie oraz o jego funkcjonowaniu poprzez pryzmat kształtowania się poszczególnych relacji finansowych. Ujęcie wskaźników w oddzielnych grupach umożliwia oszacowanie poszczególnych sfer działalności poprzez pogłębione badania kondycji firmy, a następnie łączenie wyników w całość. Identyfikacja i interpretacja danych zaczerpniętych ze sprawozdań finansowych, a także z otoczenia ułatwia zarządzającym wprowadzenie korekt w okresie bieżącym, jak też podejmowanie decyzji i działania na przyszłość, które mogą przesądzić o dalszym rozwoju przedsiębiorstwa, polepszeniu jego wyników i konkurencyjności na rynku.

Na pewno odpowiednio dobrane i systematycznie wyliczane wskaźniki finansowe mogą stanowić bogate źródło informacji wykorzystywanych na każdym etapie funkcjonowania przedsiębiorstwa. Pewnym ograniczeniem jest to, iż nie udzielają odpowiedzi na pytania dotyczące przyczyn zaistniałych zdarzeń. Jednakże analityk finansowy może dzięki nim pogłębić prowadzoną ocenę, musi przy tym pamiętać, aby informacje pozyskane do oceny były porównywalne ze sobą w czasie i przestrzeni. W pracy wskazano na wady i zalety analizy wskaźnikowej.

Wskaźniki finansowe zostały tu podzielone na pięć grup. Prezentację wskaźników finansowych rozpoczęto od wskaźników sprawności działania pokazujących efektywność wykorzystania składników majątku przedsiębiorstwa. Następnie przedstawiono wskaźniki mówiące o poziomie zadłużenia i zdolności jednostki do spłaty długu (obsługi długu). Istotne jest zwrócenie uwagi na odsetkowe i rozrachunkowe zobowiązania wchodzące w skład kapitałów przedsiębiorstwa finansujących jego działalność. Analiza majątkowo-kapitałowa w ujęciu długo- i krótkoterminowych powiązań wyodrębnia wskaźniki wypłacalności oraz płynności finansowej.

Do celów zarządzania płynnością w przedsiębiorstwie wyodrębniono bilans analityczny, zawierający aktywa operacyjne netto oraz kapitał zainwestowany. W ten sposób patrzymy na przedsiębiorstwo poprzez pryzmat kapitałów własnych wniesionych przez właścicieli, jak i wierzycieli użyczających swój kapitał, tzw. kapitał zainwestowany. Takie spojrzenie na kapitały przedsiębiorstwa będzie miało także konsekwencję w prezentacji wskaźnika rentowności kapitału zainwestowanego (ROIC), który jest miarą oceny efektywności zaangażowanych kapitałów z punktu widzenia właścicieli oraz wierzycieli. Prezentację wskaźników kończą wskaźniki rynku kapitałowego, wzbogacające ocenę sytuacji finansowej spółek publicznych notowanych na GPW w Warszawie oraz NewConnet.

Sądzymy, iż stworzenie odpowiednich miar oceny sytuacji finansowej przedsiębiorstwa staje się niezbędne z uwagi na fakt większego zaangażowania się spółek MŚP w operacje pozyskiwania kapitałów z rynków kapitałowych. Może pozwoli to na zmniejszenie zjawiska asymetrii informacji, które wynika przede wszystkim z istniejących, znacznie ograniczonych systemów ewidencyjnych, obowiązków sprawozdawczych, istnienia nieewidencjonowanych obrotów, powodujących wzrost stawianych wymagań w stosunku do MŚP.

W rozdziale czwartym zaprezentowano zasady klasyfikacji mikro- i małych podmiotów gospodarczych w świetle ustawy o rachunkowości oraz zakres ujawnień informacji finansowych, jakie muszą przedstawiać te jednostki. Na podstawie sprawozdań finansowych dokonano oceny sytuacji finansowej

mikroprzedsiębiorcy stosownie do informacji zawartych w raporcie oraz wskazano te obszary, w stosunku do których uzupełnienie informacji finansowych pozwoliłoby na przeprowadzenie pełnej i szczegółowej analizy. Ponadto wskazano ograniczenia wynikające z zastosowania uproszczonej formy i z zakresu informacji zawartych w sprawozdaniach finansowych.

Rozdział piąty poświęcony został zasadom sporządzania sprawozdań finansowych w świetle Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej. Przedstawiono w nim zakres ujawnień, jakie powinny znaleźć się w raportach rocznych w ich poszczególnych elementach. Dodatkowo ukazano przykład raportu rocznego sporządzanego przez spółkę akcyjną notowaną na GPW w Warszawie. Rozdział zakończono szczegółową oceną sytuacji finansowej wybranej spółki notowanej na GPW w Warszawie.

Zagadnienia związane z zasadami raportowania społecznego zaprezentowano w rozdziale szóstym. pokazano w nim przykładowe normy, których wytycznymi mogą kierować się podmioty w procesie tworzenia raportów społecznych. Omówiono między innymi wytyczne Global Reporting Initiative (GRI), Normę ISO 26000, Normę AA1000, SA8000, Zasady UN Global Compact. W tej części pracy poruszono zagadnienia dotyczące zasad raportowania zintegrowanego.

Rozdział siódmy jest rozdziałem praktycznym, który prezentuje trzy różne studia przypadków (case studies). Przykład pierwszy to pogłębiona analiza płynności finansowej na przykładzie spółki Gino Rossi SA. Stanowi szczegółową próbę oceny wyodrębnionego obszaru analizy finansowej, jaką jest płynność finansowa w ujęciu statycznym i dynamicznym.

Przeprowadzona ocena sytuacji finansowej hotelu położonego gdzieś... na Mazurach przedstawia drugi przykład. Jest całościową analizą finansową hotelu, który do finansowania swojej działalności zastosował leasing zwrotny. Jego zastosowanie znacznie utrudnia ocenę sytuacji finansowej spółki, pokazuje jednocześnie, jak można poprawić sytuację finansową w obszarze zasilenia w środki pieniężne poprzez sprzedaż i wyleasingowanie części majątku hotelu.

W przykładzie trzecim opisano historię powstawania domu polskich luksusowych marek z Krukiem, Vistulą, Wólczańką i Deni Cler. Na podstawie danych zbieranych przez kilka lat Autorka chciała przedstawić opisywaną historię pierwszego wrogiego przejęcia na GPW w Warszawie. Przykład pokazuje, jak zawiłe i skomplikowane były relacje zachodzące pomiędzy właścicielami spółek (osobami zarządzającymi), będącymi głównymi graczami w rozgrywającej się historii tworzenia polskiego domu luksusowych marek. To ich ambicje i chęć zaistnienia na rynku dóbr luksusowych stały się motorem działań, które dla jednych

z nich stały się źródłem porażki, a sukcesu – dla drugich. Bez wątpienia omawiane przedsiębiorstwo jest interesującym przykładem spółki rodzinnej, którą właściciel utracił, czego z pewnością nie przewidział, wchodząc na giełdę kilka lat wcześniej. Losy firmy pokazują zagrożenia, jakie wiąże się z wejściem spółki poszukującej kapitału na rynku kapitałowym.